

Čínské autorské právo vznikalo ve složitých „horotvorných procesech“ postupného přerodu komunistické země v „čínský socialismus“ s mnoha prvky volného trhu. Čínská civilizace, která vždy kladla velký důraz na zájmy celku, tento důraz ještě umocnila svým příklonem ke komunismu na konci 40. let minulého století. Práva individua – neřku-li individuální práva majetková – tak byla zcela potlačena, a naopak byl dále zvýšen důraz na ideologickou kontrolu jakékoli případné tvůrčí činnosti občanů, koncept, který byl rovněž čínskému právu vlastní již dlouho. Byrokratická kontrola se v minulém století v Číně stala naprosto absolutní. Čínská realita se dnes potýká s důsledky této vývojové „vlny“. Jak konstatují Montgomery a Keane, jedním z důvodů malého rozvoje autorského práva na čínském filmovém trhu je fakt, že pro filmové a televizní producenty je mnohem důležitější správně se pohybovat v síti byrokracie (jak formálně, tak v oblasti kontaktů), než hájit svá autorská práva. Pro jejich zisky je totiž zásadní spíše to, zda bude dílo schváleno, a zda tedy bude relevantním úřadem jejich programu přidělen dostatečně velký „balíček“ reklamního času (s nímž lze potom dále obchodovat, a tak financovat své programy), než to, zda jim za užívání jejich děl někdo zaplatí autorské poplatky.¹ Nacházíme se kromě toho v situaci, kdy se po tisíciletí uzavřená „Říše středu“ otevírá okolnímu světu. Čína je veliký národ, který si je velmi dobře vědom svých národních zájmů. Zájmem číslo jedna jistě dlouho bylo dostat do země co největší množství technologie a inovací za co nejmenší cenu. Je to pochopitelné a adekvátní postavení (v té době ještě) chudé rozvojové země. Zároveň ovšem začalo být pro ekonomicky se rychle rozvíjející ČLR otázkou jak praktickou, tak velmi prestižní, zapojit se do mezinárodních obchodních struktur. A v jejich rámci není možné práva duševního vlastnictví obecně, a právo autorské speciálně, nerespektovat. Je zřejmé, že si to čínská elita uvědomuje, a snaha po zlepšování v této oblasti pomalu přináší první výsledky. Současně je ale – a to i v pracích právních teoretiků, nejen v politických dokumentech – svým způsobem vidět snaha, aby se čínský systém ochrany práv autorských jevil značně dokonalejší, než ve skutečnosti je.

Mnohé z problémů, se kterými se konstrukce autorskoprávního systému v Číně setkává, však nejsou politického rázu, ale prostě a jednoduše rázu kulturního. Korupce úředníků na nižších místních úrovních je problém starý jako Čína sama (a ostatně, v širším smyslu starý jako byrokracie sama). Stejně tak je starý i náhled na kopírování jako vysoce prospěšnou činnost, sloužící k šíření myšlenek mezi veřejností,¹ který je zcela protichůdný k myšlence autorských práv. A ostatně i sama představa prosazování práva prostřednictvím „kampaní“, které současně slouží k postižení protiprávního jednání, i k „indoktrinaci“ veřejnosti jak exemplárním potrestáním porušení práva, tak vysvětlováním konceptů za právem stojících, se zdá odrážet starou konfuciánskou myšlenku, že člověk je ve své podstatě dobrý, a je jen nutno mu dobro ukázat.

Stejně tak jsou pro Čínu typické vzletné formulace cílů, které si vytyčuje a jichž chce dosáhnout. V každoročním Akčním plánu ochrany práv duševního vlastnictví, vydaném v březnu tohoto roku,² si ČLR stanoví 280 detailních opatření, směřujících k prosazení práv duševního vlastnictví na jejím území. Mimo jiné ohlašuje šestnáct masivních kampaní proti pirátství a porušování práv duševního vlastnictví. Tyto kampaně „každý rok dostávají jména jako ‚Bojujeme proti pirátství každý den‘, ‚Nulové porušování v deseti tisících obchodů ve stu měst‘ a ‚Speciální operace Bouře‘“³. Do jaké míry budou vzletná slova vyvážena činy a jakou rychlostí a jakým směrem se bude vyvíjet zatracovaný i vychvalovaný autorskoprávní systém Číny, je otázkou, na niž odpoví už blížká budoucnost. Každopádně je jisté, že tento systém, ať už ve své finální podobě bude

vypadat jakkoli, bude naprosto jedinečnou směsicí historie, současnosti, Východu a Západu. Jako Čína sama.